HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial usage allowed.

ונופו נוטה לרה"ר וזרק. מתמיהני ד' לסוף ד' ונח לנופו: **שדי נופו כו'.** לכאורה לגבי עיקרו לעיל ד' ודלת מסלת ללת כרכי וללת כרכנן. ליישנא אחרינא אמר מבני בדרב מסלת לסוי ברה"י אפי' רבנן מודו וכי פליגי רבנן בשדי נופו בתר עיקרו הוא דפליגי: **כוורת עגולה היא: גבוהה י'.** כלומר אפי' גבוהה י' אם היתה רחבה ו' בתמצעיתה חייב לאכתי אפי' בעלמא הוא ואינה רשות לעצמה ללת הוי רשות לחוריי' ללת גבוהה י' ורחבה ד' על ד' כלאחרי' בעירובין (דף נח.) לכל שיעורין דשבת לגיך הן ומלכסונו ובבר עגול כי מרובעת לה מתוכו ומפקע עיגול שסביב הריבוע לה משכחת ביה ד' מרובעים אי לא הוי עיגולו קרוב לשבה כלאחרי' בבין גבי סוכה העשויה בכבש (סוכה פ"ג דף ז:) **דעל כרחך לגיך שמתמצע בתוכו מלכסון של ד' על ד'** וכל טפח בריבועו טפח ואחי חומשי בלכסונו הרי ה' טפחים וג' חומשין. **ואפי' לא דק ולמומרת הוא ללת דק ולהפריש מליקור שבת אף ע"ג דיש** כאן מלכסון בחיבה רחבה שבה מחייב ליה מדרבנן עד לאחר שבעה ולאחר מכן מדרבנן ולא להקל על בבני תורה בה כגון זו שיפטר מחשלת: **אי אפשר לקרומיות של קנה שלא יעלו למעלה מי'.** הואיל וגבוהה י' ללת יהא בה קרומיות מן השבי שגבוהים מחבריהם של ערב ועולין למעלה מי' שהוא שיעור מקום פטור וכיון ללת ניחא כולה ברה"ר לא הוי הנקט הכא **לאיתויי: לפחות על פיה.** וזרקה. מלמיה רחבה ו' קלי': **ו' ומשהו חייב.** שם גבוהה ז' ומשהו לאיכא למימר הואיל ומחלוקתיה למטה וקי"ל[ה] הלכה למשה מסיני לאחרין לגוד[ו] אלכתי כולה ניחא ברה"ר לכי מטא פחות מג' סמוך לקרקע ואחר בהן לגוד והוי הנאה לאכתי כולה בחויר רה"ר היא ומיבי: **אבל גבוה ו' ומחלה.** וה"ק לעני משהויין פטור לאחר שעשה רה"ר ומיבי: **אבל גבוה ו' ומחלה.** וה"ק לעני משהויין פטור לאחר שעשה רה"ר כמוהת נמלאו שוליה למעלה מעשרה והיכא נוהה כולה ברה"ר. וכשלה כפאה ליכא למימר לגוד ללת אחרין לגוד ללת במחילות. והא מילתא אין לאחרי אין לרבה לאחרי נמי מודה דבעינן הנאה כולה ברשות הרבים ללת לאחרי לא חשיב קרומיות מחת אחרין למעלה מי': **לאוקמי עשויות.** להניח בהן דבר ולא לכופן כלפי מטה הלכך אין כאן תורת לגוד: **משעה.** דוקא נקט לחזי לכתופי לאיגו לא גבוה ולא נמוך: **וזרק.** מתמלת ד' לסוף ד': **מלפפי עילויה.** וכיון לאחרין לרבים ה"ר הוא[ט] אין רחב בין קלר: **גומא.** עמוקה ט': **מאי.** גבי ה"י דעשרה תניא לעיל (דף ו.) עומקה כגובהה דקתני מחין עמוק י' ורחב ד' רשות היחיד הכא מאי מי אמרי' מנחי ליה בני ה"ר חפיסי שבידם עד דהדרי ואתו דרך שם ושקלי ליה ומשלי שלריכים לו רבים הלכך רשות הרבים הוא: ה"ג **רבא אמר גומא לא מ"ט משום ע"י דחק לא שייט משום.** הלכך לאו לגוד לגוד כרבים הוא: **אין מטלטלין.** דהוי ה"י לעלמה: **פחות מכן.** לו בגובה לו ברוחב אין מטלטלין. ולא"ת פחות מי' ורחבה ד' כרמלית היא לא גזור רבנן לבטולי מפורת כלים הואיל ולי הוא: **מאי נלו.** האי לו מסיפא נמי קאי לפחות מכן אין מטלטלין לכתחלה אלמא ה"ר חשיב ליה ואוקמא בעמוק ט' דמשתמשין בו קלת: **לא אריסא.** מגבוהה י' ורחבה ד' דהוי ה"י קתני וכן בגומא:

נמכון

שבעה ומחצה פטור. [ט]דכמגיעות הממילות מוך ג' יש שם מחילות עשרה לבד השוליס והרי הוא רשות היחיד ומחייב כגון בחותה שעה ללת אמרי' לגוד ללת במחילות ומחילות ללת לא חשיב קרומיות מחת אחרין למעלה מי'. ולמבי לא חשיב קרומיות ליחסב מגודו בגומא אבבוה י' ורחבה ארבע קטני.

עוכל

מעשרה טפחים וחייב. אמר עולא עמוד תשעה ברשות הרבים ורבים מכתפין עליו וזרק ונח על גביו חייב, מ"ט דכל פחות מג' רבים דרסין אותו וכארץ חשוב, לפיכך הזורק ונח על גביו חייב. מג' ולמעלה אינו נדרס שיותר הוא מכדי הדמת רגלו של אדם בפסיעות, וגם אין מכתפין בו שאין גבוה עד הכתף, לפיכך אינו חשמיש הרבים כלל, ואינו כרשות הרבים אלא הוא ככרמלית חשוב, לפיכך פטור. אבל אם זה העמוד גבהו תשעה טפחים וודאי רבים מכתפין עליו וכרשות הרבים הוא, והזורק מרשות הרבים ונח על גביו פטור, והזורק מרשות היחיד ונח על גביו חייב. גומא פחות מעשרה מאי. רב יוסף אמר דין הגומא כדין העמוד, גומא ט' טפחים ברה"ר היא כמו העמוד. רבא אמר גומא לא, מ"ט הילוך ע"י הדחק שמיה הילוך, אבל חשמיש ע"י הדחק לאו שמיה חשמיש, לפיכך אינה כרה"ר. ומותבינן עליה דרבא מהא היתה קופחו מונחת ברה"ר גבוהה י' ורחבה ד' אין מטלטלין מהוכה לרה"ר ולא מרה"ר לתוכה, כלומר כרה"ר היא. פחות מכאן מטלטלין. וכן בגומא. מאי לאו אפחות מיכן קתני וכן בגומא, גבוהה מי' טפחים ואין רה"ר למעלה מי' ונמצא כמוציא מרה"ר לרה"ר. **רב אשי** אמר אפילו ד' ומחצה חייב שהמחיצות לתוכה

ו) נרלה פטור דל"ל ואלכך להיות מלגה ד' טפחים על ד' טפחים וכן מסיק לח"כ כמתון וכ"ה כתוס' כשמו. ב) נרלה דל"ל ולאו לג היה לה מלג כלל דיי לה.

ו) [נעיל ד:], ב) [סס וס"ן], ג) [עיסוכין נב.], ד) [נקמן נ:].

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ז' ומשהו וכו' הלכה למשה מסיני לאחרי' ללת אפי' הכי חייב דכי מניח כל"ל ומיבא לאכתי ניחא ברה"ר נמחק:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה רחבה שהיו זורקין מחשיחן. עי' נקמן לו ע"ב דלאחקנא אמרינן ללת מניגו שהיו זורקין מחניין וע"ש: **שם ד"ה מבתפין** עילויה בין רחב בין קצה. עי' נקמן נא ע"ב ברש"י ד"ה לו ניחא וע"ש:

מוסף רש"י

עמוד תשעה ברה"ר. דוקא נקט ט', דפחות מג' מלעיל מחקפת היא דלרבי לה רבים, מג' עד ט' לא מלרם דלרבי לה מפני גובה ולא כתופי מכתפי עלה מפני שמעמיד לנקף, הלכך לאו רה"י היא ללת כרמלית, ט' חוץ לכתופי והוי רה"ר, עשרה רה"י (ערובין לג.). **ונח על גביו חייב.** דהוי כמי שהיה עקיבה ומחה מחחלת לרבע לנוף ברבע ברה"ר, אבל אין רבים מכתפין עליו, אפי' ג' זזקן לרבע אמות ברה"ר ל"ל (שם).

רבינו חננאל

אמר אביי ברה"י כ"ע לא פליגי דרה"י עולה עד לרקיע, והכא באילן העומד ברה"י ונופו נוטה לרה"ר וזרק ונח ע"ג נופו, ר' סבר אמרינן שדי נופו בתר עיקרו, ומרה"ר לרה"י זרק, דהא יש בעיקר האילן ד'. ורבנן סברי כיון דנופו ברה"ר נוטה, מרה"ר לרה"י זרק, ולא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו, וקי"ל כרבנן. **אמר אביי זרק כוורת לרה"ר גבוהה עשרה ורחבה ששה פטור כו'.** ראינו לרבותינו הגאונים פירוש שמועה זו, וכן אמרו, כוורת זו עשויה ממחצלת של קנים והיא עגולה, והיא צריכה ששה מפני שתחתיה לא יעשה משוות מרובע אלא (מגלגל) [מגולגל] ובהיות בין זוית לזוית ד' טפחים והוא משופע ועולה ימצא יתרונו ב"ט, ואילו היתה מרובעת משוות לא הצריכה אלא רוחב ד"ט, ולא הצריכה ו"ט אלא במשופע כדי שימצא בה ד' משוורין, **ואנו** קיבלנו מרבינו זכר אדונינו לברוכה כי כוורת זו היא עגולה וצריך להיות חללה [ג]ו' טפחים על ו' טפחים מרובעות כדי להיחשב מקום רשות בפני עצמה. ואילו לא היה לה חלל, [ג]ד' על ד' דיי לה, מיהו כיון שיש בה חלל אינה חשובה רשות בפני עצמה עד שיהו בחללה ד' על ד' טפחים מרובעות. וכוורת זו שם כתליה יש בה ו' טפחים על ו' טפחים מה' אצבעות בטפח, נמצאו בה ו' אצבעות חסר אצבע עובי כותלה סביבותיה, כשתסיר ממנה בעובי הכל אצבע לכל רוח נמצא חללה כ"ח אצבע על כ"ח אצבע, וכל אצבע היא חומש טפח שכן יסדנו החשבון חמש אצבעות בטפח, וקיימא לן בהדיא בחשבון מדוקדק כל אמתא ברבועא אמתא ותרי חומשי באלכסנא, כשתחלק אלו כ"ח אצבעות לו' טפחים לכל טפח ה' אצבעות וב' אצבעות, יתרון האלכסון על המרובע יבא ז' אצבעות לכל טפח, נמצאו כ"ח אצבעות ד' טפחים חללה של כוורת בלא תוספת ובלא גירעון. ולא אמרנו ה' אצבעות בטפח ממש, אלא לפי שנוח למתלמד לבא החשבון הזה בלבו, אבל אם תעשהו ו' טפחים לפי חשבון תוציא יותר מכדאי. **ורבא** אמר אפילו אין רחבה ו' פטור אי אפשר לקרומיות של קנים שלא יעלו למעלה מי', וקי"ל דלמעלה מי' אין צריך ד' על ד', אלא אפילו קנה עולה למעלה מי' טפחים זורק ונח על גביו פטור. **כפאה** על פיה זורק אם גבוהה ז' ומשהו חייב, כי ז' ומשהו וג' חסר משהו הרי עשרה, ובעת תשלום למחיצות עשרה נחה על הקיקעון לפיכך חייב, אבל אם הוא שבעה וחצי ושלשה פחות משהו הנה עשרה ועוד, ומצאת בעת שנוחה בארץ גבוהה מי' טפחים ואין רה"ר למעלה מי' ונמצא כמוציא מרה"ר לרה"ר. **רב אשי** אמר אפילו ד' ומחצה חייב שהמחיצות לתוכה

ה) [עיסוכין דף עח.] גבי מלאו כולו ביתדות ללת ל"ל הא דנקט הכא **שעה** לא דק כלפיים"י: **רחבה ששה פטור.** [ח]שכוורת עשמה נעשית רה"י כשמונה[ט] והוי זורק מרשות היחיד לרה"י דרך רה"ר דפטור כדאמר לעיל (דף ז.) ללת יליף זורק ממושיט ומפילו לר' עקיבא דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא הכא פטור דכל מקום שהיא מונחת מחייב רה"י[י] **הא**מת מאמר דפשיטא ליה לאחיי דחשיבה כאילו נחה אחר שנעשה רה"י וגפ' הזורק (לקמן נט:) **בעי** ר' יוחנן בור ט' ועקר ממנו מוליא והשלימו לי' והניחו ברה"ר עקירת חפץ ועשייה מחיבה בהדי הדדי קאתו ומיחייב או לא ותמ"ל כיון ללת הוי מחיבה י' מעיקרא לא מיחייב בור י' ונתן למוכו מוליא ומעטו מהו הנחת חפץ וסילוק מחיבה כו' ות"ל אחי דפשיטא ליה בממלא דמטלטל מחיבה דקאמר התם בור ברה"ר עמוק י' ורוחב ד' וזרק למוכו מחלא וחלקו פטור משום דהשתא לא הוי רוחב ד' וכ"ש דפטור **בעשיית** מחיבה משום דכיון ללת הוי מחיבה עשרה מעיקרא לא מיחייב ות"ל הכא הוי ליה למיחדי מהאי טעמא כיון ללת הוי מחיבה מעיקרא הרי נח ברשות הרבים וחייב וי"ל דטעמא דאחי משום ללת מחיב לא עקירה ולא הנחה כי אחי בהדי הדדי קאתו ומיחייב **בעשיית** מחיבה מבסילוק מחיבה היינו משום דלילמא עקירה **בעינן** שתהא חשובה אבל בהנחה לא: **בפאה על פיה.** [י]נרלה לגי"ל לאחרמ שעה וכי אינה שבעה ומשהו[יא] חייב דכשמגיעות הממילות מוך שלש אין הממילות גבוהות י'[יב] ועוד השוליס אין מלטרפין דבעינן מחיבה הרוחה אח שיהא ככל י'[יג] ות"ל להיכא דכוורת גבוה י' מלטרפין השוליס להיות על גבו רה"י כדאמר לעיל גבי בית שאין תוכו י'[יד] וכיון דעל גבו רה"י פטור זורק מ"מ כיון ללין גבוה י' ללת מחמת לגוד[טו] אין חויר פחות מג' מלטרף[טז] ת"ל כי יהיו הממילות גבוהות י' לבד השוליס ללת אחרין לגוד ללת אחרין[יח]:

רבינו חננאל (המשך)

הן עשויות, ומבבנים אתה צריך י' טפחים בומן שנחה קרקעיתה בארץ והמחיצות עולות בי' טפחים, אבל מהופכת נמצאת שנחה ע"ג קרקעיתה בהגעת קרומיות של קנים בארץ בפחות

מוסף תוספות

א. פרש"י דלא דק דהה"נ אם רחבה ה' טפחים וג' חומשים פטור. תוס' ס"ס. ב. דרחבה ששה עם הדפנות קאמר. רשב"ם. ג. חומש לדופן זה וחומש לדופן זה. רשב"ם. ד. וא"ת א"כ כי היכי דדופני המחיצה לא הויין בכלל רוחב ד' גם שולי הכוורת לא הוי בכלל גובה עשרה, א"כ רחבה ששה אמאי פטור הא לא הוי רשות הייחיד כיון דאין השוליים בכלל, ועל כרחך מירי דאינה גבוהה בין הכל עם שוליה אלא עשרה דאי גבוהה עשרה בלא שוליה אמאי חייב באינה רחבה ששה הא אגידא במקום פטור למעלה מעשרה בשעת הנחה כמו קרומיות לרבא, וי"ל [דל"ק]. תוס' ס"ס. ה. לעשרה ואע"פ שזה בגובה הזה בעומק. תוס' גיטין טו: ו. דמערבת שנים ולא אחד. תוס' גיטין טו: ז. ד"ה השולים הוי כמו גידוד ומצטרף עם עובי הכוורת. תוס' ס"ס. ח. פירוש רש"י לפי שהכוורת הויא רשות היחיד ובמשכן לא היו זורקין רשויות כי אם כלים ולא נהירא וכו'. תוס' ס"ס [ועי' מהרש"ל]. ט. דהנחת חפץ ועשייה מחיצה באין כאחת. תוס' ס"ס. י. פרש"י דאאין רחבה ששה קאי, דאי ארחבה ששה, שבעה ומשהו אמאי חייב דכי אחרת לבוד הוי רשות היחיד. תוס' ס"ס [ועי' מהרש"ל]. יא. עם עובי השולים. תוס' ס"ס. יב. בפנים ואין כאן רשות היחיד. תוס' ס"ס. יג. מלבד השולים, הילכך לא אמרינן לבוד לעשותו רה"י. תוס' ס"ס. יד. וקרוידו משלימו לעשרה. תוס' ס"ס. טו. אנו באין לעשותה רשות היחיד. תוס' ס"ס. טז. עם המחיצות להיות מחיצה עשרה. תוס' ס"ס. יז. דבריהם. תוס' ס"ס. יח. לפטור. תוס' ס"ס. יט. דהשתא יש שבעה טפחים ומשהו חלל לבד השולים. תוס' ס"ס.

מא א מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה י:
מב ב מיי' שם הל' יט טוש"ע או"ח סי' שמה סעיף ו:
מג ג מיי' שם הלכה יט סמג לאוין סה:
מד ד מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע שם סעיף יוד:
מה ה שם סעיף ט:

תום' ישנים

א) ולא נהירא דמשכחת מיהא שהיו מונחין רשויות כגון מלרן ומנחות:
ב) ועוד לכל למעלה מי' פטור ר"ש: